

1. Οι ηγέτες που πρωταγωνίστησαν στο συνέδριο της Βιέννης

“Αποφασιστικό ρόλο έπαιξε στο συνέδριο ο αινιγματικός αυτοκράτορας της Ρωσίας, η οποία ήταν η μεγαλύτερη χερσαία δύναμη της εποχής. Ο Αλέξανδρος επιθυμούσε να κρατήσει την Πολωνία, ευνοούσε την εισαγωγή συνταγματικών θεσμών στην Ευρώπη και πρότεινε τη δημιουργία ενός διεθνούς συστήματος συλλογικής ασφάλειας. Από την πλευρά τους ο Μέτερνιχ και ο Κάσλρη, καθώς και ο υπουργός εξωτερικών της Γαλλίας Ταλλεϋράνδος επιδίωκαν να δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις για τη διατήρηση μόνιμης ισορροπίας ισχύος στην ήπειρο. Αριστοκράτες του παλαιού καθεστώτος και οι τρεις, προσήγγιζαν το πρόβλημα της ευρωπαϊκής ασφάλειας με τις μεθόδους και τους στόχους της παραδοσιακής διπλωματίας. Πρωταρχικός τους στόχος ήταν η διατήρηση της ειρήνης και η προστασία της ανεξαρτησίας των ευρωπαϊκών χωρών με την αποφυγή της κυριαρχίας μιας μεγάλης δύναμews. Για ν’ αποφευχθεί το ενδεχόμενο κυριαρχίας όπως αυτής που είχε επιβάλει ο Ναπολέων, ήταν ανάγκη να κατανεμηθεί η ισχύς, με τη μέθοδο της αφαιρέσεως ή προσθήκης εδαφών από τη μια επικράτεια στην άλλη και την επίβλεψη των μεταξυ τους σχέσεων από τις μεγάλες δυνάμεις”.

I. Κολιόπουλος, *Νεώτερη Ευρωπαϊκή Ιστορία 1789-1945*,
Θεσσαλονίκη, Βάνιας, 1993, σσ. 80-81.

Ο τσάρος Αλέξανδρος Α' της Ρωσίας

«Ο τσάρος Αλέξανδρος Α' της Ρωσίας είχε ενθουσιαστεί με την ιδέα μιας χριστιανικής ένωσης της Ευρώπης και είχε πετύχει να πείσει, μετά το 1815, τους ηγεμόνες της Ρωσίας και της Αυστρίας, καθώς και τα περισσότερα κράτη να προσχωρήσουν σε μια "Ιερά Συμμαχία". Αυτή βασιζόταν "στην εμπιστοσύνη και την ελπίδα τους στη Θεία Πρόνοια" και στην πεποίθηση ότι ήταν αναγκαίο η πορεία που θα υιοθετούσαν οι δυνάμεις να βασίζεται, κατά τις αμοιβαίες τους σχέσεις, στις υπέρτατες αλήθειες που τους διδάσκει η αιώνια θρησκεία του Θεού σωτήρα».

G. Livet, Roland Mousnier, Γενική Ιστορία

της Ευρώπης, Παπαζήσης, Αθήνα 1980, τ. 6, σ. 169

1ο άρθρο της Συνθήκης της Ιερής Συμμαχίας

«Στο όνομα της Αγίας και Αδιαίρετου Τριάδος [...]

Άρθρο 1ο

Σύμφωνα με τις επιταγές της Αγίας Γραφής που παραγγέλλουν σε όλους τους ανθρώπους να θεωρούν αλλήλους αδελφούς, οι τρεις συμβαλλόμενοι μονάρχες θα παραμείνουν ενωμένοι με δεσμούς πραγματικής και ακατάλυτης αδελφοσύνης και, θεωρώντας αλλήλους συμπατριώτες, θα παρέχουν ο ένας στον άλλον βοήθεια, συνδρομή και αρωγή σε κάθε ευκαιρία και κάθε τόπο. Θεωρώντας τους εαυτούς τους πατέρες των υπηκόων τους και των στρατών τους, θα τους καθοδηγήσουν στο πνεύμα αδελφοσύνης από το οποίο διακατέχονται οι ίδιοι, για να προστατεύσουν τη θρησκεία, την ειρήνη και τη δικαιοσύνη...»

J. Monnier, A. Jardin, *Histoire - classe de seconde*, Fernand Nathan, Paris 1978, σ. 262.

Γένεση και εξέλιξη της Ευρωπαϊκής Συμφωνίας

«Το άρθρο 6 της Συνθήκης του 1815 καθιέρωνε την Ευρωπαϊκή Συμφωνία: προκειμένου να εξεταστούν τα πρόσφορα μέτρα για τη διατήρηση της ειρήνης και του σεβασμού "των μεγάλων κοινών συμφερόντων" των ευρωπαϊκών Μεγάλων Δυνάμεων, προβλέπεται η περιοδική σύγκληση πολυμερών συνδιασκέψεων. Στην Ευρωπαϊκή Συμφωνία συμμετέχουν αρχικά η Ρωσία, η Αυστρία, η Πρωσία και η Αγγλία αργότερα θα προστεθούν η Γαλλία (1818) και η Ιταλία (1856). Στην περίπτωση όμως της σύγκλησης διεθνών διασκέψεων, με σκοπό την αντιμετώπιση συγκεκριμένων προβλημάτων, καλούνται συχνά και άλλα κράτη, έστω και μη ευρωπαϊκά, άμεσα ενδιαφερόμενα για τα εκάστοτε επίκαιρα ζητήματα [...].

Θα ήταν, άραγε, δυνατό να διακριθεί στον θεσμό της Ευρωπαϊκής Συμφωνίας μια νέα αντίληψη των διεθνών σχέσεων; Μήπως, πράγματι, οι εισηγητές της απέβλεψαν στη συγκρότηση μιας Ευρωπαϊκής Συνομοσπονδίας; Η απάντηση των κορυφαίων ειδικών είναι αρνητική. Ούτε η συστατική πράξη, αλλά ούτε και οι μεταγενέστερες αποφάσεις συνεπάγονταν την οποιαδήποτε περιστολή της κυριαρχίας των κρατών-μελών της Συμφωνίας προς όφελος ενός υπερεθνικού οργάνου, την οργάνωση της αμοιβαίας προστασίας της εδαφικής τους ακεραιότητας ή τουλάχιστον, τη ρητή αμοιβαία υποχρέωσή τους να μην προσφύγουν σε πολεμικές ενέργειες το ένα σε βάρος του άλλου».

Κωνσταντίνος Σβολόπουλος, Η οργάνωση της διεθνούς κοινωνίας. Ιστορική επισκόπηση, Σάκκουλας, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 1996, σ. 39-40.